

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 10. januarja 1902.

Politični oddelek.

V odločilnem letu.

Prestopili smo torej v leto, v katerem poteče cela vrsta usodepolnih terminov. V tem letu se konča veljavnost različnih zakonov in mejnarodnih pogodb, glede katerih se nam skoro vsak dan, zdaj s te, zdaj z druge strani, slovesno zatrjuje, da se mora njihova veljavnost podaljšati na vsak način, ker je sicer uloga avstro-ogrske monarhije kot evropska velesila končana in sicer končana za vedno.

Z zadnjim dnem tekočega leta poneha veljavnost:

1. Trozveze, to je politične alijence mej Avstro-Ogrsko, Nemčijo in Italijo;
2. Trgovinskih pogodb, sklenjenih mej našo monarhijo in celo vrsto evropskih držav, v prvi vrsti z Nemčijo in z Italijo;
3. Avstro-ogrske nagodbe, to je tiste pogodbe, s katero je mej obema polovicama naše monarhije zagotovljena trgovinska in carinska jednotnost;
4. Zakon o vojni organizaciji obeh državnih polovic naše monarhije.

Vsaka teh pogodb in teh zakonov je življenskega vprašanja za našo državo in je torej odločitev o vsaki teh točk največje važnosti.

V očigled temu vsiljuje se pač vsakomur vprašanje: Kako smo pa pripravljeni za rešitev teh kompliciranih in težkih vprašanj, kako pa sodi prebivalstvo oziroma njega zastopstvo, namreč državni zbor, o tej važni nalogi?

Vlada dolži državni zbor skoro dan na dan, da mu ni čisto nič mar za najvažnejše in najpomembnejše državne zadeve, da se nikakor ne zaveda svoje dolžnosti. V vseh mogočih variacijah se piše in go-

vori, da ta parlament nima zmožnosti, da bi izpolnjeval svojo vlogo v državnem organizmu; da postane ta parlament tudi v trenutku, ko pridejo na dnevni red vprašanja, zadevajoča ohranitev sedanjega ustroja monarhije in evropskega ravnovesja, žrtev svoje slabosti in svoje zdrobljenosti tako, da ne bo kos dani mu nalogi. In vedno se dostavlja, da si bo v tem slučaju država pač morala pomagati brez parlamenta, ter bo prisiljena, lotiti se parlamenta samega.

Resnica je, da prinese letošnje leto parlamentu odgovornosti polne naloge, ali vendar se mora priznati, da parlament kraj vse svoje notranje nejednosti nikakor ne zasluži gorenjih očitanj.

Vlada naj le predloži parlamentu ugodno, avstrijske interese res varujočo nagodbo, in hitro se pokaže, da ima parlament tako voljo kakor tudi zmožnost, izpolniti svojo nalogo. In nagodba je jedro vseh teh predlog, katere bode rešiti tekom letošnjega leta, kajti če pade nagodba, so pokopane tudi vse druge pogodbe in postave.

Ako bi vlada predložila dobro, cislitvanske koristi krepko varujočo nagodbo, potem bi parlament taki nagodbi ne delal težav in bi vzlic vsem obstoječim nasprotstvom in nerešenim problemom tako nagodbo odobril. Toda nagodba, za katero se zavzema vlada, je slaba in avstrijskim interesom škodljiva. Kar sta Badeni in Bilinski dogovorila z Madjari, to je na veliko škodo naši državni polovici. Naj bi vlada že vendar enkrat povedala po pravici, da so v tej zadevi zanjo jedino merodajni dinastični interesi, da zaradi dinastičnih interesov hoče, naj obvelja dogovorjena slaba nagodba. Ugodne in pravične nagodbe nečejo Madjari, nego izkoriščajo prav brezobzirno svoj položaj in svojo moč, dobro vedoč: Kar je mogoče storiti, vse se stori na Dunaju, da se ohrani trgovinsko in carinsko jedinstvo mej Avstrijo in Ogrsko, ker na Dunaju ravno vedo, da je to jedinstvo še

jedino jamstvo za ohranitev skupnosti, za ohranitev stališča Avstrije v koncertu evropskih velesil.

Za to skrajno slabo nagodbo pa najbrž ne bo dobiti večine v dunajskem državnem zboru in tako nam utegne konec veljavnosti nagodbe in drugih pogodb in zakonov prinesiti tudi konec sedanjega parlamenta. Visoki krogi hočejo, naj se nagodba na vsak način, če treba tudi z največjimi žrtvami, obnovi, in zaradi tega moramo biti pripravljeni tudi na eventualnost, da se bode temu prizadevanju žrtvoval celo parlament.

Politični krogi si ne delajo nikacih iluzij glede bodočnosti parlamenta. Jasno jim je, da je položaj skrajno kritičen, toda jasno jim je tudi, da parlament ne bo kriv, ako pride državni prevrat, ampak da zadene krivda druge faktorje, kateri hočejo jedinstvu z Ogrsko žrtvovati vse, tudi najvitalnejše interese Cislitvanske.

Z našega slovenskega stališča pa lahko rečemo, da nam je vse jedno, kaj se zgodi s tem parlamentom ker zastopstvo slovenskega naroda v tem parlamentu itak ne more priti do nobene veljave in ker na nenaravnih privilegijih osnovana premoč nemškega zastopstva v parlamentu ne privošči slovanskim narodom niti trohice pravičnosti. Naj se zgodi karkoli, Slovenci gledamo bodočnosti lahko ravnodušno v oči, ker je očitno, da nam noben prevrat ne more škoditi. Brez centralnega parlamenta je Avstrija nemogoča, a naj se novi centralni parlament osnuje na katerikoli podlagi, taka domena nemških strank, kakor je sedanjí parlament, ne bo na noben način.

Z.

Politični pregled.

Notranji položaj. — V nekaterih dnevih se začno predpriprave za takoimenovana pravna pogajanja mej Čehi in Nemci. V obče je sodba o eventualnih uspehih teh pravnih pogajanj jako pesimistična. Značilno je, da se je slišal celo glas, da se državni zbor sploh več ne snide, ako bi pravna pogajanja ne obetala uspehov. Sicer pa je ravno sedaj zavladala neka posebna molčečnost in se le obeta, da bo državni zbor do Velike noči morda vendar dognal budget za l. 1902, iz česar bi se dalo sklepati, da je odločitev o krizi odložena do Velike noči.

Deželni zbori so vsi opravili svoje delo in se razšli. Največ pozornosti je poleg gališkega deželnega zbora obračal nase češki, kajti pričakovalo se je, da se tam pokaže, kako mnenje imajo Čehi in Nemci glede obetanih pravnih pogajanj. To pričakovanje se je tudi res izpolnilo pri proračunski razpravi, ali pokazalo se je tudi, da pravna pogajanja ne bodo rodila posebnega sadu. Mladočehi so pa dr. Heroldu izjavili, da se pravnih pogajanj le udeležijo, ker nečejo prevzeti nikake odgovornosti. Nemški liberalci so se isto tako z veliko rezervo izrekli. Vsenemci pa so direktno odklonili vsa pogajanja in isto tako češki radikaleci, v katerih imenu je dr. Baxa zahteval naj se uvede jednaka in splošna volilna pravica.

Razdelitev Češke. — Naučni minister Hartel se je obrnil do papeža s prošnjo, naj Češko razdeli v dve samonemški in štiri samočeške škofije. Ta zahteva je popolnoma v smislu nemških strank, mej tem ko se ji Čehi zelo ustavljajo.

Strankarski shod nižjeavstrijskih krščanskih socialistov se je vršil te dni na Dunaju. Značilna sta bila samo dva govora. Princ Lichtenstein je pojasnjeval, da je ustava v nevarnosti in da bodo morali drugi državni faktorji vmes poseči, če se parlament ne uda. Dr. Lueger pa je protestiral, da se iz posameznih, Nemčiji pripadajočih držav podpira gibanje „Proč od Rima“.

Afera bivšega poslanca Wolfa. — V kratkem se bo vršila v Trutnovu dopolnilna državnozborna volitev na mesto odstopivšega vsenemškega poslanca Wolfa. Le-ta se pusti po svojih prijateljih zopet kandidirati. Takorekoč v predvečer volilnega boja so Wolfovi nasprotniki pojasnili celo afero, vsled katere je Wolf bil primoran odložiti svoj mandat. Wolf je bil zapeljal hčer svojega somišljenika poslanca Tschana, jej preskrbel zdravil, da bi bila provzročila abortus, a ko se ta ni posrečil, jo je pregovoril, da se je udala Wolfovemu prijatelju Seidlu, ki se je tudi res ž njo poročil. Žena je pozneje očetu in možu vse priznala. To je dalo povod dvoboju mej Seidlom in Wolfom in je provzročilo, da je Wolf moral odstopiti.

Bosna in Hercegovina. — Zadnji čas so po ogrskih listih krožila jako detajlirana poročila glede aneksije Bosne in Hercegovine ter uredbe njenega državnopravnega položaja v okviru monarhije. Kakor poroča „Fremdenblatt“ v veleoficijoznem razglasilu, so te vesti do cela neosnovane.

Bolgarska. — Vlada je od sobranja zahtevala, naj mu dovoli dvamesečni budpetni provizorij. Sobranje je to zahtevanje odklonilo. Vsled tega je vlada parlament takoj razpustila.

Nemčija. — V sredo se je sešel pruski deželni zbor. Zasedanje je bilo otvoreno s prestolnim ogovorom, ki napoveduje brezobzirnejši boj proti pruskim Poljakom.

Italija. — Vest, da se je Italija porazumela s Francijo glede Tripolitanijske, je provzročila velikansko prelivanje črnila. Očitno je, da sta se ti dve državi zjedini, da se Italija lahko polasti Tripolitanijske, ako bi se v to dobila prilika. Prej se pa to ne zgodi. Ali bo to približanje mej Francijo in Italijo imelo kake posledice na evropsko konstelacijo, tega pač še nihče ne ve. Poloficijozno se zatrjuje, da ostane Francija še nadalje v trozvezi, a posebno verjetno to pač ni.

Vojna v južni Afriki. — V zadnjih dneh so bile razne male praske, pri katerih so bili Buri tepeni. — Chamberlain je imel v Birminghamu govor, v katerem je rekel, da se Angleška ni mogla ogniti vojne, sicer bi bila izgubila celo južno Afriko, a prav za to se mora vojna tudi brezobzirno nadaljevati.

Gospodarsko gibanje na Slovenskem.

V društvu »Naprej« v Gradcu govoril 5. decembra Vekoslav Kukovec.
(Konec.)

Še na jedno dejstvo, gospoda moja, opozarjam. Ne le v avstrijskem ustavnem življenju, ampak tudi drugod vlada princip zastopstva interesov. Kmetje tvore v javnih zastopih (državnem in deželnih zborih) svojo skupino, svojo skupino tvore mesta, trgovstvo in obrtništvo, svojo skupino ima tudi veleposestvo. Ne govorim o tem, ali je to pravilno in ali je pravično. Vprašam le, ali bode ta princip ostal še nadalje v veljavi? Gospoda, ne varajmo se! V dolgoletni dobi ostal bode še zanaprej veljaven. In kaj se